



*„Takže ja som v dvadsaťjeden rokoch povedala  
mojim rodičom, že im pekne ďakujem, ale už ma  
nemusia finančne podporovať, ja si s tými mojimi  
koncertami zarobím na štúdium.“*

## Jela Špitková (\*1947)

Pani Jela Špitková je známa a populárna osobnosť v oblasti kultúry a umenia, ktorá dosiahla doma i vo svete mimoriadny úspech. Rodáčka z Nového Mesta nad Váhom sa radí k popredným slovenským a rakúskym husľovým sólistkám. Jej virtuózne majstrovstvo poznajú po celom svete. Okrem toho sa venuje aj pedagogickej práci. Ako profesorka pôsobí na Universität für Musik und darstellende Kunst vo Viedni a na Fakulte múzických umení AU v Banskej Bystrici. Hre na husliach sa začala venovať ako 6-ročná. Po absolvovaní konzervatória v Bratislave pokračovala v štúdiách v Prahe, vo Viedni a Moskve. Po ukončení aspirantúry v Moskve v triede prof. D. Oistracha sa vrátila do Bratislavy, kde pôsobila ako sólistka Slovenskej filharmónie. V roku 1976 založila Suchoňovo kvarteto. Popri koncertnej činnosti dodnes často vystupuje aj ako sólistka Dámskeho komorného orchestra v Bratislave, s ktorým v rokoch 2005 – 2007 absolvovala turné po Japonsku. V rokoch 1975 – 1980 odohrala ako sólistka priemerne 140 koncertov za rok v 60 štátoch sveta. Koncertovala s významnými hudobnými telesami a hrala na pódiumoch mimoriadne významných hudobných inštitúcií po celom svete. Jej príbeh je príbehom obrovského zanietenia, oddania sa hudbe a prekonávania prekážok v mene lásky k umeniu. Môže byť pre vás a vašich žiakov obrovskou inšpiráciou a motiváciou zaujímať sa o umenie a tak scitlivovať pohľad na svet i samého seba.

 podcast

 príbeh

# Aktivita 1: Časová priamka

individuálna, skupinová, hromadná aktivita

## Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

## Téma:

príbehy 20. storočia a ich historické súvislosti, demokracia, totalita a jej nástroje na ovplyvňovanie života, umenie v časoch totality

## Ciel:

Pracovať s textom s porozumením. Pochopiť význam jednotlivých historických etáp, udalostí 20. storočia a ich dopadu na životy jednotlivcov. Systematizovať historické poznatky a zároveň utvárať všeobecný prehľad. Začleňovať príslušné udalosti a osobnosti do historického kontextu.

## Pomôcky:

tabuľa, krieda, farebné ceruzky, nožnice, lepidlo/magnetky/lepiaca páska, tabuľa (flipchart), farebné papieriky, farebné kobercové pásky, špendlíky, pripínáčky, veľké háčky papiera

## Postup:

- Na úvod v evokácii vyzveme žiakov/žiačky, aby sa pohodlne usadili na voľnom priestore, prípadne si ľahli na koberec. Pustíme im ukážky husľových virtuóзов, klasických hudobných diel, ideálne pani Jely Špitkovej, napr. TU.
- Po vypočutí ukážok sa ich pýtame, aké pocity v nich vyvolali tieto hudobné ukážky, aké emócie pri tom prežívali, čo si pri hudbe predstavovali, aké myšlienky sa im premietali.
- Zisťujeme, aký majú vzťah k hudbe, a diskutujeme o tom, aký význam má hudba pre život človeka a jeho estetický rozmer, prečo ľudia tvoria, aký to má význam pre tvorca i poslucháča. Pýtame sa ich na hudobné štýly, ktoré počúvajú oni a prečo.
- V hlavnej časti (uvedomenie) pracujeme s príbehom pamätníčky. Pomocou časovej priamky (osi) sa snažíme viesť žiakov k tomu, aby prepájali svoje poznatky z nedávnej histórie s príbehom pamätníčky.
- Zadáme úlohu, aby sa žiaci/žiačky podrobne oboznámili s príbehom. Na základe prečítaného a následnej práce s časovou priamkou ich vedieme k tomu, aby dokázali priradiť situácie a udalosti k časovým údajom, definovali ich vzťahy z hľadiska synchrónneho aj diachrónneho pohybu po časovej priamke, dokázali zbierať a triediť informácie, diskutovať navzájom, prípadne sa radiť so spolužiakmi/spolužiačkami.
- Môžeme vytvárať priamku spoločne s celou triedou alebo zadať úlohy ako skupinovú prácu, vo dvojici alebo aj ako individuálnu úlohu.
- Časovú priamku môžeme maľovať na stenu, tabuľu, lepiť farebnými papierikmi, farebnými kobercovými páskami, špendliť farebnými motúzikmi pomocou pripínáčikov, špendlíkov.
- Žiaci/žiačky budú časovú priamku dopĺňať prácou s textom, vyberaním kľúčových udalostí, pojmov z príbehu.
- Časovú priamku nemusia začínať dátumom narodenia pamätníčky, ale pre pochopenie celého príbehu ju môžu orientovať do dávnejšej minulosti, v ktorej zaznamenajú príbehy jej rodičov, starých rodičov.

- S časovou priamkou môžu pracovať v širšom rozmere, môžu ju prepájať priestorovo s miestami pôsobenia pamätníčky, širšími udalosťami a ich dosahom na život pani Jely Špitkovej.
- V záverečnej časti aktivity (spätná väzba) spoločne hodnotíme schopnosť zamyslieť sa nad témou príbehu, definovať a pomenovať ju. Takisto diskutujeme o udalostiach a témach. Vedeťme ich k tomu, aby sa dokázali nad týmito témami zamyslieť, premýšľať o nich a pokúsiť sa ich v rámci možností spracovať.
- Diskutujeme o tom, čo sa z príbehu dozvedeli, aké momenty pre nich boli najsilnejšie, ktoré obdobia z našej histórie sa im javili ako najťažšie uchopiteľné a prečo.
- Poukazujeme na súvislosti ich poznatkov o historických udalostiach a ich prepojeniach a dopadoch na príbeh (II. svetová vojna, znárodňovanie, okupácia 1968, totalitný režim socializmu atď.).
- Pýtame sa ich, aký je ich nový pohľad na známe mílniky našej histórie optikou konkrétneho príbehu. Vyzývame žiakov/žiačky, aby sa podelili o svoje nové poznatky a pocity.
- Venujeme pozornosť aj tomu, ako sa im pracovalo v skupinách, dvojiciach, čo sa im po formálnej stránke javilo ako najťažšie a prečo. Pre nás je to výzva do budúcnosti, aby sme niektoré formy práce opakovali a následne posilňovali.

## Aktivita 2: Umelci v mojom okolí

individuálna, skupinová, hromadná aktivita

### Cieľová skupina:

základná škola, stredná škola

### Téma:

umenie a jeho miesto v živote človeka, posilňovanie komunitných väzieb, demokracia, totalita a jej nástroje ovplyvňovania kultúrneho života, umenie v časoch totality

### Cieľ:

Podporovať kreativitu a samostatnosť pri riešení úloh. Preberať a rozvíjať zodpovednosť a spoluzodpovednosť za splnenie naplánovaných úloh. Spájať učenie s realitou. Získavať nové poznatky a skúsenosti v komunikácii a konfrontácii s okolitým svetom. Pochopiť nezastupiteľný význam umenia v živote človeka. Rozvíjať estetickú citlivosť ako predpoklad pre nadväzovanie vzťahu ku krajine a jej hmotnému i nehmotnému dedičstvu.

### Pomôcky:

technické zabezpečenie podujatia, diktafón, kamera, poznámkový blok, pero, internet, sociálne siete, kreatívne programy na tvorbu plagátov

### Postup:

- V úvodnej časti (evokácii) sa žiaci/žiačky oboznámia s príbehom pamätníčky. Snažia sa z neho zachytiť, uchopiť, najvýznamnejšie udalosti z jej života a ich prepojenie na historické pozadie.
- Diskutujeme o tom, aké prekážky musela umelkyňa vo svojom živote prekonávať a čím je pre nás inšpiratívna.

- Pýtame sa žiakov/žiačok, či poznajú vo svojom okolí niekoho, kto pôsobí v oblasti umenia, je miestnym, regionálnym či celoslovenským umelcom. Navzájom si žiaci zdieľajú informácie. Pýtame sa ich, či by chceli bližšie spoznať niekoho takého a či by oni sami k tomu chceli prispieť.
- V hlavnej časti žiakov/žiačky poveríme projektovou úlohou nájsť vo svojom okolí umelca/umelkyňu a následne zorganizovať kultúrne podujatie pre spolužiakov, ročník, školu, komunitu. Ak sa im nepodarí nájsť takéhoto umelca, môžu požiadať miestnu umeleckú školu o jej vystúpenie na pôde školy.
- Môžete zvážiť aj možnosť pozvať na besedu alebo iné podujatie pamätníčku pani Jelu Špitkovú a zorganizovať podujatie s ňou na základe vašej dohody.
- Zvolíme vhodný formát podujatia, pričom zvážime, kto bude podujatie organizovať (skupina/skupiny žiakov, celá trieda spoločne, jednotlivé skupiny zodpovedné za čiastkové úlohy a pod.).
- Nesmieme zabudnúť stanoviť zodpovedné osoby/skupiny za jednotlivé úlohy.
- Následne žiakom/žiačkam zadáme úlohy a dbáme na dodržaní ich postupnosti:
  - > Vyhľadajte vo svojom okolí umelca/umelkyňu. Požiadajte o pomoc svojich rodičov, blízkych, pri tipoch a vyhľadávaní.
  - > Dohodnite si stretnutie a nezabudnite na toto stretnutie priniesť drobnosť, pozornosť (ideálne vlastnoručne vyrobenú).
  - > Porozprávajte sa s ním/s ňou o jeho/jej živote, tvorbe. Tieto poznatky starostlivo zaznamenávajúte vhodným a prijateľným spôsobom (písomne, audio alebo video nahrávka).
  - > Následne pripravte krátky medajlónik, ktorý bude súčasťou pripravovaného podujatia.
  - > Oslovte ho/ju s ponukou vystupovať na kultúrno-výchovnom podujatí.
  - > Ak prisľúbi účasť, dohodnite si s ním/s ňou vhodný čas a miesto na konanie podujatia. Konzultujte so školou, učiteľom/učiteľkou tak, aby vyhovovali všetkým.
  - > Vytvorte názov podujatia, presne definujte typ podujatia (koncert, predstavenie divadelné/tanečné/bábkové, výstava, festival, tvorivá dielňa atď.).
  - > Stanovte cieľovú skupinu (komu je podujatie určené).
  - > Uvedte presne, kto podujatie realizuje, kto v ňom účinkuje (napr. virtuóz, divadelný súbor, umelec – výtvarník, umelecké teleso, sochár, hudobník, bábkar atď.).
  - > Premyslite obsah, náplň podujatia, jeho umelecký/kultúrny/kultúrno-vzdelávací prínos.
  - > Pripravte presný a podrobný program.
  - > O podujatí informujte všetkých zainteresovaných.
  - > Pripravte plagáty na propagáciu podujatia a následne ich rozvešajte na všetkých dostupných miestach (nástenky, mestská informačná tabuľa, miesto pre reklamy a pod.).
  - > Podujatie spropagujte aj ďalšími dostupnými prostriedkami: školský/miestny rozhlas, web školy/mesta/miestnej komunity, sociálne siete a pod.
  - > Pripravte pozvánky a rozošlite zainteresovaným osobám.
  - > Pripravte príhovor, dokončite medajlónik umelca/umelkyne, presný program podujatia, diskusiu a jej moderovanie, záverečné poďakovanie.
  - > Rozdelte si úlohy a zodpovednosť za čiastkové úlohy pri príprave a realizácii podujatia.
  - > Zabezpečte miestnosť, výzdobu, ozvučenie, občerstvenie.
  - > Dbajte na dôsledný priebeh podujatia.
  - > V ktorejkoľvek časti projektu sa neobávajte požiadať o radu, pomoc starších a skúsenejších a spolupracujte s nimi.
- V záverečnej časti, spätnej väzbe, každá skupina hovorí o svojich výstupoch, o svojej práci, o tom, čo sa jej podarilo, nepodarilo, či sa im podarilo naplniť ciele projektu a ako. Ako sa im pracovalo v skupinách a ako sa im darilo spolupracovať pri napĺňaní cieľov projektu.
- Žiaci/žiačky hovoria o tom, ako vnímali toto podujatie, ako sa cítili v jednotlivých etapách projektu a s akými pocitmi projekt ukončili. Vedeťme ich k zamysleniu sa nad tým, čo im projekt osobne priniesol, aké nové poznatky, zručnosti a hodnoty si osvojili. Ako sa zmenil ich pohľad na umenie a kultúru.

- Vyzdvihneme obrovskú pridanú hodnotu práce na projekte: Rozvíjanie schopnosti spolupracovať, viesť kultivovaný dialóg, spoločnými silami zvládnuť rôzne výzvy a dôjsť k stanovenému cieľu. Zároveň osvojenie si rôznych poznatkov. Oboznámenie sa s umením, kultúrou, životom a tvorbou umelca/umelkyne.
- Uvedenou aktivitou žiakov/žiačky vedieme k tomu, aby pochopili nezastupiteľný význam umenia pre život človeka.